

NACIONALINIS VISUOMENĖS SVEIKATOS CENTRAS PRIE
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS

ANTIMIKROBINIO ATSPARUMO VALDYMO GRUPIŲ 2021 METŲ VEIKLOS
APŽVALGA

Santrumpos

AMR – antimikrobinis atsparumas

ASPĮ – asmens sveikatos priežiūros įstaiga

NVSC – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos

VSU – Visuomenės sveikatos biuras

VMVT – Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba

TLK – teritorinė ligonių kasa

TURINYS

Santrumpos	2
Antimikrobinio atsparumo problema.....	4
Antimikrobinio atsparumo valdymo grupių veikla	4
1. Renginių organizavimas	5
2. Viešinimo priemonės	6
3. Metodinės medžiagos rengimas.....	8
4-5. Dokumentų rengimas ir duomenų analizės	8
6. Posėdžių organizavimas.....	9
Apibendrinimas.....	10

Antimikrobinio atsparumo problema

Antimikrobinis atsparumas – problema, su kuria susiduria visos Europos Sąjungos valstybės. Didelis antibiotikų pasirinkimas, jų prieinamumas ir augantis vartojimas skatina ne tik atsparių mikroorganizmų atsiradimą, bet ir naujų atsparumo antimikrobiniais vaistiniams preparatams mechanizmų atsiradimą. Antimikrobinis atsparumas išsivysto tuomet, kai bakterijos prisitaiko ir auga vartojant antibiotikus. Prisitaikymas priklauso nuo to, kaip dažnai yra vartojami antibiotikai. Kadangi antibiotikai yra priskiriami tai pačiai vaistų rūšiai, išsivysčius atsparumui vienam antibiotikui, gali atsirasti atsparumas ir visiems kitiems susijusiems antibiotikams. Pavojinga ir tai, kad atsparios antibiotikams bakterijos gali cirkuluoti žmonių ir gyvūnų populiacijose per maistą, vandenį ir aplinką.

Antimikrobinio atsparumo valdymo grupių veikla

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. V-322 „Dėl Antimikrobinio atsparumo valdymo apskrityse tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas) reglamentuotas antimikrobinio atsparumo valdymas apskrityse. NVSC departamentai yra antimikrobinio atsparumo valdymo apskrityse koordinatoriai. Kiekvienoje apskrityje yra įsteigta AMR valdymo grupė, kurios tikslas – skatinti ir diegti racionalų antimikrobinų preparatų vartojimą vykdant antimikrobinų vaistų suvartojimo bei atsparumo stebėseną ir valdymą, tyrimais ir gerąja praktika pagrįstą tinkamo antimikrobinų vaistų skyrimo ir vartojimo skatinimą.

Dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos visoje šalyje esant naujojo koronaviruso (COVID-19) plitimo grėsmei, NVSC dėmesys 2021 m. buvo sutelktas į COVID-19 pandemijos valdymą. Lemiamos reikšmės turėjo ir žmogiškųjų išteklių trūkumas. Atsižvelgiant į minėtus faktorius, AMR valdymo grupės susidūrė su veiklos organizavimo kliūtimis.

AMR valdymo grupių apskrityse veikla, atsižvelgiant į Įsakymo priskirtas funkcijas buvo vykdoma žemiau išvardintomis kryptimis:

1. renginių organizavimu;
2. taikant įvairias viešinimo priemones;
3. metodinės medžiagos rengimu;
4. dokumentų rengimu;
5. duomenų analize;
6. posėdžių organizavimu.

1. Renginių organizavimas

AMR valdymo grupės, siekiant inicijuoti visuomenės švietimą tinkamo antimikrobinių vaistinių preparatų vartojimo ir antimikrobinio atsparumo klausimais, rengė konkursus (vaizdo klipus, plakatus), paskaitas, pamokėles bei mokymus. Taip pat buvo organizuojami pasitarimai, siekiant pristatyti apskrities AMR valdymo rezultatus ir problemas suinteresuotoms institucijoms (pristatytas antimikrobinių medžiagų taikymas ūkinių gyvūnų gydymui). Didžiausią auditorijos dalį apėmę renginiai buvo nuotoliniu ir nenuotoliniu būdų organizuotos paskaitos (7804 dalyviai). Priklausomai nuo informacijos pobūdžio, renginiai buvo organizuojami konkrečių sričių specialistams: gydytojams, slaugytojams, veterinarijos gydytojams, farmacijos specialistams. Dėmesys buvo sutelktas ir į ugdymo įstaigų bendruomenę, ūkininkus, šeimas bei plačiąją visuomenę.

Apskritis (priemonių sk.)	Priemonės pobūdis	Tikslinė grupė	Trumpas priemonės aprašymas	Dalyvių sk., ar priemonių sk.
Alytaus (1)	Pasitarimas	Alytaus r. veterinarijos gydytojai	Pristatytas antimikrobinių medžiagų taikymas ūkinių gyvūnų gydymui	21 dalyvis
Alytaus	Planiniai ir neplaniniai patikrinimai	Kiaulių augintojai	Supažindinimas su saugiais antimikrobinių medžiagų panaudojimo principais	139 ūkiai
Šiaulių, Utenos (3)	Mokymai	VMVT darbuotojai ir privatūs veterinarijos gydytojai, ūkinių gyvūnų laikytojai	Veterinarinių vaistų reglamentas, elektroniniai veterinarinių vaistų receptas ir paraiška, šiandienos aktualijos veterinarijos farmacijoje, racionalus antimikrobinių medžiagų naudojimas. Biologinio saugumo priemonių reikalavimai	169 dalyviai
Šiaulių (1)	Iškyla	Šeimos	Sveikatinimo stotelė (šeimos dalyvavo viktorinoje apie imunitetą, antibiotikų atsparumą, užkrečiamųjų ligų profilaktiką, atsakinėjo į klausimus, vykdė įvairias komandines užduotis)	201 dalyvis

Šiaulių (1)	Mokslinė praktinė konferencija „Iššūkiai pandemijos metu“.	Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistai	Pranešimas „Nauji antibiotikai ir jų racionalus vartojimas“.	100 dalyvių
Šiaulių, Panevėžio, Kauno, Alytaus (78)	Paskaitos, nuotolinės paskaitos	Ugdymo įstaigos, visuomenė, sveikatos priežiūros darbuotojai, žemės ūkio bendrovių atsakingi darbuotojai, žemės ūkio bendrovių veterinarijos gydytojai	Paskaitų temos: antibiotikų atsparumas, vartojimo prevencija, taisyklės, poveikis, pasekmės, vartojimas Lietuvoje ir Pasulyje	7643 dalyviai 161 dalyvis (nuotoliu)
Šiaulių (3)	Diskusijos, diskusija-seminaras	Ugdymo įstaigos, kolegijos bendruomenė	Diskusijų temos: antibiotikų vartojimo taisyklės, vaikų žinių apie antibiotikus ir jų vartojimą patikrinimas	197 dalyviai
Šiaulių	Plakatų konkursas	Ugdymo įstaiga	Kiekviena klasė sukūrė ir pristatė plakatą antibiotikų tematika	4 plakatai
Šiaulių (2)	Pamokėlės	Ugdymo įstaigos	Pamokėlės antibiotikų atsakingo vartojimo tema	184 dalyviai
Šiaulių (2)	Vaizdo klipų konkursas	Ugdymo įstaigos	Vaizdo klipų konkursas	25 dalyviai

2. Viešinimo priemonės

Pagrindinės viešinimo priemonės, kurias pasirinko AMR valdymo grupės apskrityse 2021 m., buvo: vaizdo siužetai, kryžiažodžių konkursai, viktorinos, stendai, plakatai, skelbimai bei dalyvavimas pokalbių laidose. Minėtos viešinimo priemonės buvo orientuotos ne tik į plačiąją visuomenę, bet kartu ir į ugdymo įstaigų bendruomenę bei konkrečių sričių specialistus. Pagrindiniai informacijos viešinimo įrankiai, kuriuose buvo aptartas antibiotikų vartojimas, minima Europos supratimo apie antibiotikus diena, kalbama apie tuberkuliozę – internetas (tinklapiai), radijo ir televizijos laidos bei vietinė žiniasklaida.

Apskritis (priemonių sk.)	Priemonės pobūdis	Tikslinė grupė	Trumpas priemonės aprašymas
Šiaulių (1)	Vaizdo siužetas ASPJ esančiuose LCD ekranuose	Visuomenė	Siužetas, raginantis pasiskiepyti nuo gripo
Šiaulių (3)	Kryžiažodžio konkursas	Pedagogai	–
Šiaulių (1)	Viktorina „Facebook“ tinklapio Šiaulių m. VSB profilyje	Visuomenė	https://www.facebook.com/siauliuvsb/photos/a.745130862285423/2441420839323075/
Šiaulių, Telšių, Kauno, Marijampolės (11)	Straipsniai žiniasklaidoje, Radviliškio VSB tinklapyje	Ugdymo įstaigų bendruomenė, visuomenė	Straipsnių temos: kodėl ir kada reikia vartoti antibiotikus, asmens higienos įtaka sveikatai. Vaistams atspari tuberkuliozė ir jos plitimas, gydymas. Utenos r. savivaldybės gyventojų požiūris į racionalų antibiotikų vartojimą tyrimo rezultatai
Šiaulių, Marijampolės (4)	Stendai	Ugdymo įstaigų bendruomenė	Pristatyta informacija apie antibiotikų paskirtį, vartojimą
Šiaulių (1)	Plakatas	Radviliškio r. VSB, Facebook paskyros ir savivaldybės interneto tinklapių lankytojai	Informacija apie paskaitą
Šiaulių (1)	Skelbimas	Radviliškio r. VSB, Facebook paskyros, savivaldybės interneto puslapio lankytojai, laikraščio „Radviliškio naujienos“, „Šiaulių kraštas“ skaitytojai	Informacija apie paskaitą
Kauno, Utenos (3)	Pokalbiai televizijos laidoje, radijo stotyje	Visuomenė	Europos supratimo apie antibiotikus dienos paminėjimas; pokalbis apie skiepus, epidemiologinę situaciją

3. Metodinės medžiagos rengimas

Trumpametražiai filmai, lankstinukai ir atmintinės buvo pagrindinės priemonės, kuriomis 2021 m. ugdymo įstaigų bendruomenei, ūkininkams bei senjorams buvo pateikta AMR valdymo grupių parengta metodinė medžiaga. Šioje medžiagoje buvo gvildenamos bakterijų atsparumo, sąmoningo antibiotikų vartojimo temos.

Apskritis (priemonių sk.)	Priemonės pobūdis	Tikslinė grupė	Trumpas priemonės aprašymas	Dalyvių sk., ar priemonių sk.
Tauragės (1)	Trumpametražiai filmai	Ugdymo įstaigų bendruomenė	Filmo tema – atsakingas antibiotikų vartojimas	–
Šiaulių, Utenos (6)	Lankstinukai	Senjorai, ugdymo įstaigų bendruomenė, ūkinių gyvūnų laikytojai ir kt. atsakingi asmenys	Lankstinukų temos: bakterijų atsparumas antibiotikams, antimikrobinis rezistentiškumas, patarimai ūkininkams	368 vnt., kiti lankstinukai dalinti pagal poreikį ūkinių gyvūnų laikytojams
Šiaulių (3)	Atmintinės	Ugdymo įstaigų bendruomenė, daugiafunkcinis centras	Atmintinėse pateikta informacija, skatinanti atsakingai vartoti antibiotikus.	25 vnt.

4-5. Dokumentų rengimas ir duomenų analizė

Atsižvelgiant į tai, jog AMR valdymo grupių viena iš funkcijų yra planuoti, organizuoti ir koordinuoti antimikrobinio atsparumo ir antimikrobinų vaistinių preparatų suvartojimo stebėseną apskrityse, 2021 m. buvo parengtos vaistinių preparatų vartojimo duomenų analizės, paremtos TLK duomenimis apie kompensuojamųjų antibiotikų skyrimą. Kiti dokumentai, kuriuos AMR valdymo grupės ruošė, buvo: AMR grupių

veiklos ataskaitos, veiklos planai bei informacija apie pakeistas ar atnaujintas AMR valdymo grupių sudėtis. Taip pat organizacinio pobūdžio raštai, siekiant gauti duomenis iš ASPJ ar TLK.

Apskritis (priemonių sk.)	Priemonės pobūdis ir pavadinimas	Trumpas priemonės aprašymas
Šiaulių, Telšių, Alytaus, Utenos, Marijampolės (15)	Raštai	Dėl duomenų pateikimo antibiotikų analizei, veiklos planų, kvietimų į renginius
Kauno, Telšių, Panevėžio, Marijampolės, Utenos, Alytaus, Šiaulių, Tauragės, Klaipėdos (9)	Metinės ataskaitos	Metinės AMR valdymo grupių apskrityse ataskaitos
Kauno, Telšių (3)	Įsakymai	Pakeistos AMR valdymo grupių sudėtys
Alytaus, Tauragės, Marijampolės, Utenos, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Kauno, Telšių (13)	Duomenų analizės	Susijusios su kompensuojamųjų antibiotikų skyrimu

6. Posėdžių organizavimas

Dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos visoje šalyje esant naujojo koronaviruso (COVID-19) plitimo grėsmei, NVSC dėmesys buvo sutelktas į COVID-19 pandemijos valdymą. Todėl 2021 m., tik Kauno departamentui pavyko suorganizuoti su antimikrobinio valdymo grupės veikla susijusius posėdžius.

Apibendrinimas

1. Nors 2021 m. šalyje buvo paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija, AMR grupės pakankamai aktyviai vykdė su antimikrobinio atsparumo valdymu susijusią veiklą. Buvo organizuojami renginiai, taikomos įvairios viešinimo priemonės (stendai, plakatai, straipsniai, konkursai), rengiama metodinė medžiaga bei kiti dokumentai, vykdoma duomenų analizė.
2. Populiariausia pasirinkta AMR grupių veiklos įgyvendinimo priemonė buvo nuotoliniu arba kontaktiniu būdu organizuotos paskaitos, skirtos ugdymo įstaigų bendruomenei, plačiajai visuomenei arba išskirtinai orientuotos į tam tikrų sričių specialistus: veterinarijos gydytojus, žemės ūkio bendrovių darbuotojus ir sveikatos priežiūros specialistus.
3. Atsižvelgiant į auditorijos pasiekiamumo mastą, informacijos perteikimas paskaitų forma, kurios aprėptį buvo galima nusakyti konkrečiu dalyvių skaičiumi, apėmė didžiausią auditorijos dalį, lyginant su kitomis antimikrobinio atsparumo valdymo veikloje taikomomis priemonėmis.
4. Pagrindine informacijos viešinimo priemone tapo straipsniai žiniasklaidoje ir internetiniuose tinklapiuose.
5. Antimikrobinio valdymo grupių parengta metodinė medžiaga tikslines auditorijas pasiekė ir tiesiogiai – dalinant lankstinukus, ir netiesiogiai – suburiant prie ekranų, trumpametražių filmų peržiūroms.
6. Pagrindinė tema, kuri AMR valdymo grupių apskrityse buvo pateikta įvairiomis pasirinktomis komunikacijos priemonėmis – sąmoningas antibiotikų vartojimas, kita – atsparumo antimikrobiniais vaistiniams preparatams problema.